



Beleid bij COVID-19 voor vroedvrouwen met aandacht voor de eerstelijns.

We raden aan in de tweede lijn de ziekenhuisrichtlijnen op te volgen.

Datum – 24 maart 2020

We zijn alert voor nieuwe informatie en zullen up-to-date informatie via onze kanalen doorgeven

Dit beleid werd opgesteld op basis van de richtlijnen en kennis die tot op heden beschikbaar zijn over COVID-19 en **zal continu geüpdatet worden**. Het is de verantwoordelijkheid van elke zorgverstrekker om de wijzigingen in de nationale en regionale aanbevelingen op te volgen en nauw samen te werken met de artsen.

1 Wat men weet over COVID-19 bij zwangere vrouwen en pasgeborenen

1.1 Algemeen

- De incubatieperiode varieert van 1 tot 14 dagen met een gemiddelde van 5 dagen. Bij bejaarden en personen met chronische ziekten (o.a. hart- of longaandoeningen, nierziekte, diabetes, ...) is het risico op ernstige ziekte groter.
- Bevestigde gevallen van het COVID-19 worden symptomatisch behandeld, dit gaat vaak vanzelf over. Het toedienen van antibiotica is nutteloos, tenzij er een bacteriële surinfectie optreedt.
- De duur van besmettelijk zijn voor de omgeving is nog onduidelijk.
- De patiënt wordt in het ziekenhuis opgenomen indien de patiënt ernstige symptomen vertoont. In de andere gevallen wordt de patiënt in principe thuis in isolatie geplaatst.
- Het is nog onduidelijk hoe lang COVID-19 overleeft op oppervlakten. Dat kan variëren van een paar uren tot een paar dagen en naargelang de omstandigheden. Indien een oppervlak mogelijk besmet is, reinig het met een eenvoudig ontsmettingsmiddel en was je handen met water en zeep of gebruik handontsmetting op basis van alcohol. Vermijd contact met je ogen, mond en neus.

1.2 Zwangere vrouwen

- Door de immunologische en fysiologische veranderingen tijdens de zwangerschap vermoedt men dat men gevoeliger is voor infectie, dus vermoedelijk ook voor COVID-19. Er zou een verhoogd risico kunnen zijn op miskraam en 2nd pregnancy loss en bij hoge koorts in semester 1 zou er een verhoogd risico zijn op congenitale afwijken, maar de informatie blijft beperkt. Een vermoedelijke of bevestigde COVID-19 infectie is een indicatie om een gedetailleerde morfologische echografie uit te voeren rond 18-24 weken.
- Op dit moment zijn er geen aanwijzingen dat een infectie met COVID-19 bij zwangere vrouwen anders verloopt dan bij de algehele populatie.
- Algemeen is er bij zwangere vrouwen met een virale longontsteking een verhoogde kans op preterme geboorte.
- Zolang er geen bewezen besmetting in de omgeving is, kan elke gezonde zwangere vrouw gewoon verder werken.
- Bij zwangere vrouwen met milde symptomen is niet altijd een ziekenhuisopname noodzakelijk. Thuisquarantaine kan een optie zijn op voorwaarde dat de toestand van de zwangere vrouw goed kan opgevolgd worden.
- Het is noodzakelijk dat bij het ontstaan van milde tot ernstige symptomen van luchtweginfectie met oa. koorts en hoesten, de zwangere vrouw contact opneemt met haar huisarts.
- Momenteel is er nog geen zekerheid over het risico van verticale transmissie van moeder op foetus.
- De gegevens die gepubliceerd zijn in de Lancet op 12 februari 2020 lieten bij 9 zwangere vrouwen in het derde trimester milde ziekteverschijnselen zien, bestaande uit o.a. algehele malaise, koorts en hoesten. De neonatale uitkomst was in alle gevallen goed, en het virus werd bij geen van de kinderen aangetoond. Zie ook het artikel '[Novel corona virus disease \(COVID-19\) in pregnancy: What clinical recommendations to follow?](#)' van 5 maart 2020
- De Royal College of Obstetricians & Gynaecologists heeft een protocol opgesteld n.a.v. het COVID-19 virus. De VBOV bekijkt of er een mogelijkheid is dit te vertalen naar het Nederlands. (wat relevant is voor België) – we willen dit alvast met u delen. [COVID 19- Infection in Pregnancy \(168 KB\)](#)
- Een individuele benadering dringt zich op met bijkomend blootstelling vermijden, wat opnieuw neerkomt op de preventieve maatregelen. Het systematisch thuishouden van zwangere vrouwen wordt niet als standaard naar voor geschoven.
- Ook over borstvoeding is de informatie heden beperkt. Indien moeder positief is en rooming-in: masker + handhygiëne en andere maatregelen worden aangeraden. Indien gescheiden, mag er gekolfd worden en baby mag de moedermelk krijgen. Belang van goede desinfectie van het kolfapparaat werd benadrukt.
- Wat als kinderen angst tonen door COVID-19: Het advies is om eenvoudige en correcte info te geven en mensen/ouders door te verwijzen naar juiste bronnen met uiteraard het belang van de gekende preventieve maatregelen zoals handhygiëne, afstand houden, en andere algemene maatregelen.



2 Algemene preventieve maatregelen

- Was regelmatig je handen
- Basisprincipes handhygiëne strikt toepassen
- Gebruik elke keer een nieuw papieren zakdoekje en gooi het weg in een afsluitbare vuilnisbak.
- Heb je geen zakdoekje bij de hand? Hoest of nies in de binnenkant van je elleboog.
- Blijf thuis als je ziek bent.
- Hou zo mogelijk minimum 1m afstand.
- Geen handen geven of kussen bij ontmoeting.

3 Maatregelen in geval van (vermoeden van) besmetting met COVID-19

3.1 Bij jezelf als zorgverstrekker

- Heb je luchtwegklachten (zoals hoesten en kortademigheid) en
- Bel naar je huisarts en vermeld je symptomen. Ga niet naar de wachtzaal of naar spoed.

3.2 Bij de zorgvrager (zwangere vrouw of pasbevallen vrouw, pasgeboren baby) of hun omgeving

- Overleg met huisarts, gynaecoloog of kinderarts
- Draag steeds handschoenen bij het betreden van de kamer/woning
- Draag minstens een chirurgisch mondneusmasker bij het betreden van de kamer/woning
- Gebruik een overschort bij het betreden van de kamer/woning
- Gedurende minimum 7 dagen, tot 24u na verdwijnen van de symptomen
- De patiënt gebruikt ook een chirurgisch mondmasker
- Steriliseer/desinfecteer gebruikt materiaal
- Huisgenoten: contact beperken, geen zwangere vrouwen of jonge kinderen, goede handhygiëne
- Overweeg zo mogelijk een online consult (video-call) ipv een fysieke consultatie

3.3 Maatregelen voor het afval

Gooi al het afval dat in aanraking is geweest met de besmette persoon in een aparte afgesloten afvalzak die voorzien is in de kamer. Handschoenen moeten gedragen worden bij het verwijderen van de afvalzak. De zak mag met de rest van het huishoudelijk afval verwijderd worden.

3.4 Patiëntgebonden maatregelen

- Raad de patiënt aan zoveel mogelijk in een aparte kamer te verblijven en verzorg de patiënt ook steeds in die kamer. Deze kamer wordt best enkele keren per dag minstens 30 minuten verlucht (buitenraam). De deur van de kamer blijft dicht.



- De patiënt vermijdt nieuwe contacten zolang hij/zij besmettelijk is. Adviseer de patiënt om plaatsen te vermijden waar veel mensen bij elkaar zijn.
- De patiënt gebruikt indien mogelijk een eigen badkamer en toilet, alsook eigen tandenborstel, eigen eet- en drinkgerei, handdoeken, beddengoed, etc.
- Leer in de eerste plaats de patiënt een goede hoest- en handhygiëne aan.
- Vraag aan de besmette persoon om het contact met huisdieren te vermijden, aangezien deze drager kunnen zijn van het virus.
- Een reeks aanbevelingen zijn ook te vinden op de website van sciensano. https://epidemiology.wiv-isp.be/ID/Documents/Covid19/COVID-19_procedure_hygiene_NL.pdf

3.5 Maatregelen voor de huisgenoten en het kraambezoek

- Bespreek met de persoon en de familie om het bezoek zo veel mogelijk te beperken tot enkel het essentieel bezoek en dit onder de juiste voorwaarden te laten plaatsvinden.
- Voor personen met een verminderde weerstand die in dezelfde woning verblijven, dient afgewogen te worden i.s.m. de huisarts, of het verantwoord is om in dezelfde woning te verblijven.
- Inwonende personen hanteren ook strikte handhygiëne en beperkingen het contact met de moeder en baby tot een minimum, inclusief knuffelen, kussen en seksueel contact.
- Indien de moeder en baby toch in contact komen of in dezelfde ruimte aanwezig moet zijn met anderen, dan houdt de patiënt zoveel mogelijk (minimaal 2 meter) afstand. De bezoeker/huisgenoot die in de kamer komt waar de moeder zich bevindt, draagt een mondmasker en handschoenen en ontsmet bij het verlaten van de kamer/woning de handen.

3.6 Maatregelen voor het materiaal

- Materiaal dat niet nodig is voor de verzorging, blijft buiten de woning. De verzorgingstas en het elektronisch dossier worden niet mee binnen genomen, maar in de wagen gelaten.
- Materiaal dat in contact is gekomen met een bevestigd geval, wordt onmiddellijk gereinigd en grondig ontsmet na gebruik.

4 Wat te doen in concrete situaties

4.1 Tijdens de zwangerschap

- Zwangere vrouw <20 weken met vermoeden van Covid-19-besmetting:
 - Zo mogelijk patiënte in thuissetting laten testen en isoleren
 - Zo klinisch noodzakelijk voor nazicht in het ziekenhuis: aanmelden via spoedgevallen en triage volgen – zo nodig verloskundig nazicht
- Zwangere vrouw >20 weken met vermoeden van Covid-19-besmetting:
 - Neem contact op met verloskamer van het ziekenhuis waar de vrouw gaat bevallen voor de te ondernemen stappen
 - Richtlijnen vanuit het ziekenhuis opvolgen

4.2 Tijdens de arbeid/bevalling

- Indien COVID-19 besmetting : bevalling in het ziekenhuismilieu is aan te raden
 - Onzekere uitkomst betreft achteruitgang van algemene toestand van de moeder met effect op het foetaal welzijn

4.3 In het postpartum

- Indien COVID-19 besmetting bij de bevalling:
 - Opname baby op neonatologie, moeder kolft moedermelk af, pasteurisatie is niet nodig. (ook volgens de richtlijnen van het ziekenhuis)
 - Huid-op-huid-contact is niet toegestaan.
 - De baby kan wel op schoot worden genomen.
 - We verwijzen hier ook naar de Taskforce van de Belgische kinderartsen
- Indien COVID-19 besmetting in het postpartum na de thuiskomst: onmiddellijk contact opnemen met huisarts, gynaecoloog, kinderarts en richtlijnen opvolgen.

4.4 Borstvoeding bij besmette moeder

- Er is onvoldoende evidentie om systematisch moeder en kind te scheiden. Indien de moeder ernstig ziek is kan scheiding een optie zijn en kan de moedermelk afgekolfd worden met extra aandacht voor desinfectie van het kolftoestel en de buitenkant van de flesjes moedermelk.
- Indien de moeder milde of geen symptomen heeft
 - Baby slaapt in aparte kamer
 - Moeder gebruikt geschikt mondkapje in nabijheid van haar kind of bij het (borst)voeden of blijft op een afstand van meer dan 1,5 meter.
 - De moeder past correcte handhygiëne toe.
 - Deze maatregelen zijn minstens van toepassing totdat de symptomen verdwenen zijn (minimum 7 dagen).
- Transmissie van het COVID-19 virus gebeurt via druppelinfectie en niet via de moedermelk.

5 Organisatie van de pre- en postnatale zorg in de eerste lijn

- Groepslessen in de eerste lijn zijn verboden. Er zijn initiatieven van webinars e.d. meer.
- Desinfectie van materialen en oppervlakten
- Vraag voor het eerste postnataal huisbezoek na of er zieken zijn in het gezin, zodat de zorgverlener de nodige maatregelen kan voorzien.
- Beperk het bezoek in het postpartum
- Vergaderingen, symposia en evenementen met meerdere zorgverstrekkers zijn verboden.
- In het extreme geval, huisbezoeken zo mogelijk vervangen door online video calls (bvb. via WhatsApp, Skype, ...)
- Wat als meerdere vroedvrouwen in het team ziek zijn? -> We rekenen op de onderlinge solidariteit voor het collegiaal overnemen van elkaars patiënten, eerder dan de zorg te annuleren.
- Plan besmette patiënten in als laatste op de dagplanning.
- Bij twijfel contact opnemen met de behandelende arts(en).

Bronnen

- <https://www.info-coronavirus.be/nl/> (12 maart 2020)
- ISUOG Interim Guidance on 2019 Novel Coronavirus Infection during Pregnancy and Puerperium: Information for Healthcare Professionals. Version 1
- Protocol Covid-19 UZLeuven- versie 5 maart 2020
- Richtlijnen Coronavirus Wit-Gele-Kruis- v1 maart 2020
- Richtlijnen VVOG (maart 2020)
- Richtlijn KIK samenwerking - versie 12 maart 2020
- <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019> (12 maart 2020)
- <https://www.sciensano.be/nl> (12 maart 2020)
- <https://www.facebook.com/CDCClinicianOutreachAndCommunicationActivity/>
- <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/index.html?fbclid=IwAR1Dn8K7haWPxFuXslvoFUVR8odvOPjG-D7a0JRdl2WulDvC1FrtgBOZCuE>
- <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/index.html>
- <https://emergency.cdc.gov/coca/>